Inhoudsopgave

Lijst van afkortingen **xi**

Inleiding **1**

Deel 1 Schade aan ondergrondse leidingen **7**

1.1 De bouwstenen van de onrechtmatige daad **7**

1.2 Onrechtmatigheidsgronden **9**

1.2.1 Inleiding 9
1.2.2 Rechtsinbreuk 9
1.2.3 Wettelijke plichten 21
1.2.4 Wederzijdse zorgplichten 22
1.2.5 Conclusie 23

1.3 Toerekening **25**

1.3.1 Inleiding 25
1.3.2 Schuld 25
1.3.3 Toerekening krachtens de wet 28
1.3.4 Toerekening krachtens verkeersopvattingen 29
1.3.5 Toerekening bij rechtsinbreuk 29
1.3.6 Toerekening bij schending wettelijke plicht 30
1.3.7 Toerekening bij schending zorgvuldigheidsnorm 31
1.3.8 Conclusie 31

1.4 Schade **33**

1.4.1 Definitie 33
1.4.2 Concreet/abstract 33
1.4.3 Staat/Knebel: waardevermindering als objectieve maatstaf 34
1.4.4 Waardevermindering ontstaat onmiddellijk 36
1.4.5 De schadevergoeding beloopt tenminste de waardevermindering 37
1.4.6 Waardevermindering gelijk aan objectief berekende herstelkosten 38
1.4.7 Bij herstel in eigen bedrijf ook objectieve maatstaf; loonkosten 39
1.4.8 Geen schadevaststelling zonder schade 40
1.4.9 Het begrip ‘waarde’ 41
1.4.10 Nieuw voor oud 42
1.4.11 Het spiegelbeeld van ‘nieuw voor oud’: restschade 49
1.4.12 Degeneratieschade 50
1.4.13 Conclusies 55

1.5 Relativiteit **57**

1.5.1 Inleiding 57

1.5.2	Drie relatieve verbanden	57
1.5.3	Positief en negatief	58
1.5.4	De correctie Langemeijer	58
1.5.5	Leidingschades	59
1.5.6	Conclusie	62
1.6	**Causaliteit en omkeringsregel**	**63**
1.6.1	Vestigings- en omvangsfase	63
1.6.2	Omkeringsregel	66
1.6.3	Voorgeschiedenis	67
1.6.4	Veralgemenisering	68
1.6.5	Een raadselachtig pleonasme	69
1.6.6	Essent/Ploegam	71
1.6.7	Het bewijsrechtelijke aspect	73
1.6.8	Het materiële aspect: causaliteit	74
1.6.9	Omvangsfase: Nacap/Shellfish	74
1.6.10	Nacap/Shellfish: causaliteit	78
1.6.11	Nacap/Shellfish: relativiteit	80
1.6.12	Nacap/Shellfish: omkeringsregel	81
1.6.13	Verhaal van compensatievergoedingen	85
1.6.14	BR-4 c.s./Liander: schade	91
1.6.15	BR-4 c.s./Liander: plicht tot leveringsherstel?	92
1.6.16	BR-4 c.s./Liander: Nacap/Shellfish revisited	93
1.6.17	BR-4 c.s./Liander: taak van de burgerlijke rechter	96
1.6.18	Conclusies	96
1.7	**Leidingschades en omkeringsregel**	**99**
1.7.1	De grote afwezige	99
1.7.2	De paradox van de paraplu	99
1.7.3	De optelsom van Akkermans	100
1.7.4	De verzwegen premisse	102
1.7.5	De empirische toetsing getoetst	103
1.7.6	Ter Hofte/Oude Monnink	103
1.7.7	Beurskens/notarissen	103
1.7.8	Dicky Trading II	104
1.7.9	Hoe de rechter moet wegen	105
1.7.10	Conclusie methode - Akkermans	105
1.7.11	Het vermeende causaliteitsvereiste	106
1.7.12	‘Vooralsnog vooralsnog’ causaliteit	109
1.7.13	Geen causaliteit maar relativiteit	110
1.7.14	Wat de rechter mag wegen	110
1.7.15	De hypothese van de paraplu	111
1.7.16	Het belang voor de dagelijkse rechtspraktijk	115
1.7.17	Conclusie	116

1.8	**Zorgplichten: rechtsbronnen**	**117**
1.8.1	Jurisprudentie	117
1.8.2	AVL	117
1.8.3	AVSL	117
1.8.4	Graafcode	118
1.8.5	CROW-richtlijn	119
1.8.6	Conclusie	120
1.9	**Zorgplichten: inhoud**	**123**
1.9.1	Inleiding	123
1.9.2	Informatieplicht van de beheerder	123
1.9.3	KLIC	123
1.9.4	Wat uit de tekeningen blijkt	127
1.9.5	Lokaliseren	128
1.9.6	Nadere mededelings- en waarschuwingsplichten beheerder	131
1.9.7	Zorgvuldig grondroeren	136
1.9.8	Voor welke werken de onderzoeksplicht geldt	137
1.9.9	Op wie de onderzoeksplicht rust	138
1.9.10	Op wiens inlichtingen men af mag gaan	140
1.9.11	Gevolgen van het niet-voldoen aan de onderzoeksplicht	141
1.9.12	Conclusie	142
1.10	**WION**	**143**
1.10.1	Karakter en oorsprong van de wet	143
1.10.2	Het NEN-onderzoek	143
1.10.3	Het consultatietraject	146
1.10.4	Wijzigingen in de informatie-uitwisseling	148
1.10.5	Consequenties voor de grondroerder	149
1.10.6	Consequenties voor de opdrachtgever	151
1.10.7	Consequenties voor de leidingbeheerder	152
1.10.8	Consequenties voor de derde benadeelde	153
1.10.9	Wetgeving bij memorie van toelichting	155
1.10.10	De illusie van de ‘kloppende tekeningen’	159
1.10.11	Conclusies m.b.t. de aansprakelijkheid van de beheerder	161
1.10.12	Meldplicht afwijkende ligging	163
1.10.13	Registratie van ‘weesleidingen’	164
1.10.14	Conclusie	165
1.10.15	Opinie en aanbevelingen	166
1.11	**Kring van aansprakelijken**	**169**
1.11.1	Kwalitatieve aansprakelijkheid ex art. 6:170 en 171BW	169
1.11.2	Delfland/Stoeterij	170
1.11.3	Het ‘uiterlijke eenheidsvereiste’	173
1.11.4	Koeman/Sijm Agro	174
1.11.5	Het ‘uiterlijke eenheidsvereiste’ nader beschouwd	175
1.11.6	Hoe de loonwerker van kleur verschoot	177

1.11.7 De gehanteerde criteria 178
1.11.8 Op zoek naar het juiste criterium 179
1.11.9 De waarneming van de benadeelde 180
1.11.10 Conclusie 181

1.12 Kring van beschermden: de derde benadeelde 183
1.12.1 Inleiding 183
1.12.2 Onrechtmatigheid, relativiteit 183
1.12.3 Schade 185
1.12.4 Causaliteit 185
1.12.5 Het floodgates-argument 186
1.12.6 Eigen schuld 187
1.12.7 Invloed WION 189
1.12.8 Conclusie 189

1.13 Leidingschade als schadevaring 191
1.13.1 Inleiding 191
1.13.2 Wettelijk kader 191
1.13.3 Uitwerking: schuld van het schip 194
1.13.4 Uitwerking: verkorte verjaring 195
1.13.5 Uitwerking: beperkingsrecht 197
1.13.6 Leidingschade als schadevaring 199
1.13.7 Conclusie 205

Deel 2 Schade door ondergrondse leidingen 207

2.1 De kwalitatieve aansprakelijkheid van art. 6:174 BW 207
2.1.1 Inleiding 207
2.1.2 Beperkingen 208
2.1.3 Tenzij-formule 210
2.1.4 Tenzij: samenval in de tijd 212
2.1.5 Gebrekkigheid 215
2.1.6 Regres op de veroorzaker van het gebrek 218
2.1.7 Tenzij-formule bij doorlopende schade 220
2.1.8 Reflexwerking van art. 6:174 BW 221
2.1.9 Conclusie 223

2.2 Tijdelijke Regeling Verhaalsrechten 225
2.2.1 Inleiding 225
2.2.2 De insluiting van de uitsluiting 227
2.2.3 RVS/Gartner 229
2.2.4 De insluiting van de uitsluiting nader beschouwd 231
2.2.5 De ‘verborgen verzekeraar’ 234
2.2.6 Conclusie 235

Conclusies **237**
Summary **245**
Bijlage A - Concept wetsontwerp WION t.b.v. consultatie **251**
Bijlage B - Concept Memorie van Toelichting **257**
Jurisprudentieregister **273**
Lijst van geraadpleegde literatuur **279**
Curriculum vitae **287**
Trefwoorden **289**